

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

LEGAL PROVISION OF LOCAL SELF-GOVERNMENT AGENCIES' ACTIVITIES IN TERMS OF DEVELOPING INFORMATION SOCIETY IN UKRAINE

Калужна С.В.,

*аспірантка кафедри адміністративного та інформаційного права
юридичного факультету
Сумського національного аграрного університету*

Одним із очікуваних результатів впровадження Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» мало б бути поглиблення нормативно-правових засад інформаційного суспільства та належна реалізація у діяльності суб'єктів його розбудови відповідних норм права. Незважаючи на те, що поступово реалізується потреба у активізації впровадження нової моделі місцевого самоврядування, яка має відповідати керівним принципам та усталеній практиці Європейського Союзу, потенціал органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства, практично не реалізується. У зв'язку з цим акцентовано увагу на визначенні правового забезпечення органів місцевого самоврядування, як суб'єктів інформаційного суспільства.

З'ясовано, що у процесі формування правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування недостатньо враховано вплив національних та міжнародних нормативно-правових актів щодо розбудови інформаційного суспільства. У статті здійснюється певний крок у напрямі розв'язання зазначеної проблеми. Формулювання мети здійснено з урахуванням авторського інноваційного бачення постановки проблеми.

Вихідна ідея статті полягає у тому, щоб здійснювати дослідження правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, виходячи з наступного: 1) системна форма утворення; 2) зміст – формування правової бази (нормативно-правових актів), яка б створювала необхідні умови для ефективної діяльності зазначених органів, належним чином регламентувала особливості розподілу функцій між різними суб'єктами розбудови інформаційного суспільства в Україні та специфіку виконання покладених на органи місцевого самоврядування обов'язків; 3) структура – підсистема міжнародних правових актів (загальновизнані міжнародні правові акти щодо розбудови глобального інформаційного суспільства, що закріплені передусім у документах міжнародних самітів з інформаційного суспільства); підсистема національних нормативно-правових актів.

Виходячи з системного світорозуміння, запропоновано сформувати системну модель правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні. Зазначена модель розглядається на трьох рівнях: 1) з позиції надсистеми (правове забезпечення діяльності всіх суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні); 2) з позиції системи (правове забезпечення діяльності місцевого самоврядування як суб'єкта розбудови інформаційного суспільства в Україні); 3) з позиції підсистеми (правове забезпечення діяльності окремих органів та інших елементів системи місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства).

Виходячи із запропонованої моделі та враховуючи наведене у роботі тлумачення поняття «правове забезпечення», визначено елементний склад (нормативно-правові акти) системи правового забезпечення. Використовуючи історично-правовий, порівняльно-правовий методи, проаналізовано базові нормативно-правові акти та з'ясовано місце й роль органів місцевого самоврядування у розбудові інформаційного суспільства в Україні, цілі, завдання, функції, принципи їх діяльності.

Встановлено, що на сьогодні відсутні спеціальні нормативно-правові акти (передусім на рівні закону), які б регулювали діяльність органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні. Запропоновано першим кроком у цьому напрямі здійснення систематизації чинного законодавства України (у формі інкорпорації), складниками якого постають нормативно-правові акти, в яких закріплено цілі, завдання, функції, принципи усіх суб'єктів, які є учасниками розбудови інформаційного суспільства.

Зазначено, що окремі нормативно-правові акти, які проаналізовані у роботі, доцільно включити до переліку інкорпорованих актів. Така пропозиція сприятиме активізації участі органів місцевого самоврядування у процесах розбудови інформаційного суспільства в Україні, оскільки буде існувати належне правове підґрунтя для їх діяльності.

Визначено перспективні напрями подальших досліджень.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування України, суб'єкти розбудови інформаційного суспільства, правове забезпечення, система, модель, нормативно-правові акти, міжнародні документи.

One of the expected results of the implementation of the Law of Ukraine "On the Basic Principles of the Information Society Development in Ukraine for 2007-2015" should be deepening of the introduction of regulatory principles of the information society and proper implementation of the relevant law norms within the activity of the subjects of its development. The capacity of local self-government agencies as subjects in the development of the information society is practically not realized, despite the fact that the need to intensify the introduction of a new model of local self-government, which should be in line with the guidelines and established practice of the European Union, is slowly being implemented. In this regard, the emphasis has been placed on determining the legal provision of local self-government agencies as subjects of the information society.

It has been clarified that the influence of national and international regulatory acts on the development of the information society is not sufficiently taken into account in the process of formation of legal provision of local self-government activities. In this regard, the author of this article has made a certain step to address this problem. The formulation of the purpose has been realized based on the author's innovative vision of the problem statement.

The initial idea of the article is to study the legal provision of local self-government agencies' activities as subjects for the development of the information society in Ukraine, based on the following: 1) the systemic form of formation; 2) content – the formation of legal basis (regulatory acts) that would create the necessary conditions for the effective work of these agencies, would properly regulate the peculiarities of the distribution of functions between different subjects of the development of the information society in Ukraine and the specifics of the implementation of the obligations imposed on local self-government agencies; 3) structure – a subsystem of international legal acts (generally accepted international legal acts for the development of the global information society, which are primarily enshrined in documents of international summits on the information society); a subsystem of national regulatory acts.

Based on the systemic worldview, the author has offered to form the systemic model of legal provision of the activities of local self-government agencies as subjects in the development of the information society in Ukraine. The specified model is considered at three levels: 1) from the position of the supersystem (legal provision of all subjects of the development of the information society in Ukraine); 2) from the position of the system (legal provision of the activities of local self-government as a subject of development of the information society in Ukraine); 3) from the position of the subsystem (legal provision of the activity of certain agencies and other elements of the system of local self-government, as subjects of the development of the information society).

Based on the suggested model and taking into account the interpretation of the concept of "legal provision" presented in the paper, the author has defined the elemental composition (regulatory acts) of the system of legal provision. Using the historical and legal, comparative and legal methods, the author has analyzed the basic regulatory acts and has clarified the place and role of local self-government agencies in the development of the information society in Ukraine, goals, tasks, functions, principles of their activity.

It has been established that nowadays there are no special regulatory acts (primarily at the level of the law) that would regulate the activities of local self-government agencies as subjects in the development of the information society in Ukraine. The author has offered the first step in this direction, which is the systematization of the current legislation of Ukraine (in the form of incorporation), the components of which are regulatory acts, establishing the goals, tasks, functions, and principles of all subjects that are participants in the development of the information society. It has been noted that certain regulatory acts analyzed in the paper should be included in the list of incorporated acts. Such a suggestion will promote the activation of local self-government agencies' participation in the process of building the information society in Ukraine, since there will be a proper legal basis for their activities.

The perspective directions of further research have been determined.

Key words: local self-government agencies of Ukraine, subjects of developing information society, legal provision, system, model, regulatory acts, international documents.

Постановка проблеми. Розбудова інформаційного суспільства в Україні є об'єктивною реальністю, ефективність його розбудови значно залежить від багатьох суб'єктивних чинників: 1) пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку інформаційного суспільства; 2) спроможність органів публічної влади, інститутів громадянського суспільства її реалізовувати; 3) стан правового забезпечення політики; 4) реалізація прав і свобод людини і громадянина.

Усвідомлюючи важливість зазначених питань, ще у 2007 році прийнято Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [1], а Кабінет Міністрів України щорічно затверджував відповідні Плани виконання положень Закону. Наприклад, одним із очікуваних результатів впровадження Основних засад мало б бути «поглиблення запровадження нормативно-правових засад інформаційного суспільства» та їх належна реалізація у діяльності відповідних суб'єктів [1].

Ситуація в Україні (починаючи з 2014 року) значно вплинула на стан впровадження Основних засад: очікувані у 2015 році результати здебільшого не були досягнуті [2, с. 17]. Це, зокрема, позначилося і на стані правового забезпечення діяльності одного із суб'єктів розбудови інформаційного суспільства – органів місцевого самоврядування. Незважаючи на те, що поступово реалізується потреба у активіза-

ції впровадження нової моделі місцевого самоврядування, яка має відповідати керівним принципам та усталеній практиці Європейського Союзу [3], потенціал органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства, практично не реалізується. У зв'язку із зазначеним, тема статті є актуальною як з наукової, так і з практичної точки зору.

Стан досліджень. Проведений аналіз праць науковців дозволив встановити, що органи місцевого самоврядування з часів проголошення незалежності України постійно перебували та перебувають у колі наукових інтересів фахівців із конституційного, муніципального, адміністративного права та державного управління.

Автор погоджується із результатами дослідження Т.О. Карабін [4], які пов'язані із визначенням внеску видатних вчених-адміністративістів у вирішення проблеми розподілу повноважень органів публічної адміністрації, у тому числі, органів місцевого самоврядування. Зокрема, праці В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, І.Б. Коліушка, Р.С. Мельника, А.О. Селіванова стосуються загальних концептуальних питань реформування діяльності й організаційних структур публічної адміністрації та правового статусу окремих органів публічної адміністрації; Д.І. Голосніченка – загальнотеоретичних питань формування повноважень публічної адміністрації; В.М. Бевзенка, Т.О. Коломонець та П.С. Лютікова – правового статусу

суб'єктів публічної адміністрації в адміністративному процесі та адміністративно-процедурних відносинах; М.О. Баймуратова, О.В. Батанова, В.І. Борденюка, Ю.В. Георгієвського – розподілу повноважень публічної адміністрації на місцевому рівні адміністрування; І.А. Грицяка, І.В. Яковюка – питань розподілу повноважень публічної адміністрації між національними і наднаціональними суб'єктами [4].

За останні роки в межах адміністративно-правової доктрини цікавими постають положення дисертаційних робіт Я.М. Сандул [5], Т.О. Карабін [4], Н.В. Бодак [6], в яких враховані особливості діяльності органів місцевого самоврядування у нових політико-правових реаліях України (процеси децентралізації влади, європейської інтеграції України). Що стосується наукових розвідок у межах інформаційно-правової доктрини, то на сьогодні існує робота І.В. Арістової, С.І. Запари [2], у яких акцентується увага на перспективності використання потенціалу інформаційного суспільства у діяльності органів місцевого самоврядування України, які перебувають у стані реформування. Авторами обґрунтовано, що зазначені органи постають суб'єктами реалізації національної політики розвитку інформаційного суспільства в Україні. Необхідно згадати і роботу М.В. Дубняк [7], висновки якої є корисними у процесі розробки актуальних правових проблем регулювання інформаційної взаємодії у місцевому самоврядуванні.

Попри отримання цікавих як з наукової, так і практичної точки зору висновків та пропозицій зазначених вище науковців, автор звертає увагу на наступне. У процесі формування правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування недостатньо враховано вплив національних та міжнародних нормативно-правових актів у розбудову інформаційного суспільства. У зв'язку з цим у статті здійснюється певний крок у напрямі розв'язання зазначеної проблеми.

Мета статті – розробити модель правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, визначити положення національного та міжнародного законодавства, в яких закріплено цілі, завдання, функції, принципи їх діяльності, а також навести пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства з питань місцевого самоврядування з урахуванням динаміки розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до концепції дослідження, автор акцентує увагу на його наступних етапах: 1) визначення змісту поняття «правове забезпечення»; 2) формування моделі правового забезпечення діяльності місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні; 3) з'ясування переліку нормативно-правових актів, які регулюють діяльність зазначених суб'єктів, їх аналіз та розробка пропозицій щодо вдосконалення.

Переходячи до першого етапу дослідження, автор підкреслює, що з'ясуванням змісту поняття «правове забезпечення» опікувалися, переду-

сім, В.Б. Авер'янов, С.С. Алексєєв, І.В. Арістова, Ю.П. Битяк, О.Ф. Скакун, А.О. Селіванов та інші. Детальний аналіз позицій багатьох науковців із означеного питання проведений у роботі О.Ю. Ткаченка [8, с. 82–93]. Відтак доцільно конструктивно використати підхід зазначеного науковця щодо розуміння цього поняття [8, с. 203] та адаптувати його відповідно до предмета дослідження.

Отже, дослідження правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування (надалі – ОМС), як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, слід здійснювати, виходячи з наступного: 1) системна форма утворення; 2) зміст – формування правової бази (нормативно-правових актів), яка б створювала необхідні умови для ефективної діяльності зазначених органів, належним чином регламентувала особливості розподілу функцій між різними суб'єктами розбудови інформаційного суспільства в Україні та специфіку виконання покладених на органи місцевого самоврядування обов'язків; 3) структура – підсистема міжнародних правових актів (загальновизнані міжнародні правові акти щодо розбудови глобального інформаційного суспільства, що закріплені у документах міжнародних самітів з інформаційного суспільства, документах Європейського Союзу); підсистема національних нормативно-правових актів; 4) правове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, відповідно до структурно-функціонального підходу постає невід'ємним складником механізму правового регулювання [9, с. 541].

На другому етапі пропонується сформувати системну модель правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, на трьох рівнях: 1) з позиції надсистеми (правове забезпечення діяльності всіх суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні); 2) з позиції системи (правове забезпечення діяльності місцевого самоврядування як суб'єкта розбудови інформаційного суспільства в Україні); 3) з позиції підсистеми (правове забезпечення діяльності окремих органів та інших елементів системи місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні).

У статті поділяється позиція І.В. Арістової щодо розуміння призначення будь-якої системи [10, с. 249]. Отже, система правового забезпечення діяльності місцевого самоврядування, призначена здійснювати відповідну спеціальну функцію своєї надсистеми – акумулювати нормативно-правові акти України та міжнародно-правові документи, які регулюють місцеве самоврядування. Враховуючи положення системного підходу, необхідно усвідомлювати, що, реалізуючи зазначену функцію надсистеми, система повинна досягти визначеної мети, оскільки саме мета постає системоутворюючим чинником системи [10, с. 249]. У роботі відстоюється позиція, що важливим орієнтиром розвитку національного законодавства щодо розбудови інформаційного суспільства в Україні

(друга підсистема) постають передусім відповідні міжнародні документи Організації Об'єднаних Націй (надалі – ООН) – перша підсистема правового забезпечення діяльності ОМС України.

Варто підкреслити, що одним із перших документів ООН, у якому проголошено забезпечення повсюдного та рівномірного доступу до нових інформаційно-комунікаційних технологій (п.п. 5, 20, 25), їх впровадження у діяльність органів публічної влади, зокрема, органів місцевого самоврядування, є Декларація тисячоліття ООН [11]. На виконання поставленого завдання ООН організовано проведення двох етапів Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства, на якому було прийнято фундаментальні міжнародні правові акти: Женевська Декларація принципів [12], Женевський план дій [13], Туніська програма для інформаційного суспільства [14] та інші.

Аналіз положень Декларації принципів [12] свідчить про те, що на міжнародному рівні (м. Женева) ще у 2003 році було проголошено основні засади розбудови глобального інформаційного суспільства. Отже, у ключових принципах Декларації наголошується на ролі, зокрема, громадянського суспільства (і органів місцевого самоврядування): 1) у розвитку інформаційного суспільства (п. 20); 2) у сприянні використанню ІКТ (як інструменту належного урядування) для регіональних стратегій розвитку (п. 38); 3) у регіональній співпраці та регіональному діалозі (п. 52).

У зв'язку з цим, автор зазначає, що суб'єктами регіонального розвитку постають органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, агенції регіонального розвитку, асоціації ОМС України тощо (відповідно до Наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 [15]).

У Женевському Плані дій [13] акцентується увага на подоланні цифрового розриву, а саме: а) йдеться про роль не лише державних органів, але й інших зацікавлених сторін (у тому числі і органів місцевого самоврядування) у створенні стабільно функціонуючих багатоцільових публічних пунктів доступу громадян, передусім, до Інтернету (п. 10); б) наголошується на наданні місцевим громадам, насамперед у сільських районах, можливості використання ІКТ (п. 11) [13].

У положеннях Туніської програми дій щодо цілей розвитку тисячоліття також наголошується на першочерговому значенні національних електронних стратегій та їх узгодженні з усіма місцевими, національними і регіональними планами дій [14]. Водночас, у зазначеному документі підкреслюється значення підвищення компетентності у сфері ІКТ для всіх, включаючи і службовців місцевого самоврядування, і громади у віддалених і сільських районах за допомогою впровадження відповідних освітніх програм та програм професійної підготовки (п. 90) [14].

Узагальнюючи положення базових міжнародних правових актів щодо впорядкування суспільних відносин під час формування глобального інформа-

ційного суспільства, можна зробити висновок про врахування ролі органів місцевого самоврядування у зазначеному процесі, актуалізації нових пріоритетних завдань та необхідності розробки інноваційних механізмів участі цих органів, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства.

У роботі поділяється позиція авторів монографії [16, с. 108] щодо необхідності втілення (імплементатії) прогресивних цілей і принципів зазначених міжнародних документів у чинному законодавстві України. Розглянуті декларативні документи не є юридично обов'язковими для учасників Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства та держав-членів ООН, не є гарантією позитивних перетворень [16, с. 108, 109], у тому числі щодо належної діяльності ОМС (зокрема, України), як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства.

Здійснюючи аналіз елементів (нормативно-правових актів) другої підсистеми правового забезпечення діяльності ОМС України, автор акцентує увагу як на діяльності цих органів, так і на ступені врахування стандартів міжнародних документів. Виходячи із широкого трактування поняття законодавства [9, с. 249], субординаційної, або ієрархічної вертикальної структури системи законодавства» [9, с. 254, 255]. До речі, такий підхід використовувався багатьма дослідниками [8, с. 109].

На думку автора, базовим нормативно-правовим актом національного законодавства можна вважати Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2005-2007 роки» [1]. По-перше, положення Закону постають концептуальною основою для розробки завдань щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні. По-друге, у положеннях Закону визначаються основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні: 1) прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя (і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування); 2) використання ІКТ для становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами; 3) досягнення ефективної участі всіх регіонів у процесах становлення інформаційного суспільства шляхом децентралізації та підтримки регіональних і місцевих ініціатив [1].

Також варто зазначити, що задля досягнення вказаних цілей та виконання поставлених завдань Законом затверджено механізми реалізації Основних засад, серед яких: 1) розробка та прийняття відповідних державних програм для забезпечення завдань розвитку інформаційного суспільства в Україні; 2) гармонійне поєднання можливостей органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

Що стосується врахування міжнародних стандартів, то варто визнати наступне. У межах активної міжнародної співпраці з питань інформаційного суспільства (як одного із механізмів реалізації Основних засад) у положеннях Закону [1] відображається прагнення України до європейського та світового

правового простору. При розбудові інформаційного суспільства в Україні (як зазначено у Законі) необхідно враховувати: 1) цілі та принципи, проголошені ООН; 2) Декларацію принципів та План дій, напрацьованих на Всесвітніх зустрічах на вищому рівні з питань інформаційного суспільства (Женева, грудень 2003 року; Туніс, листопад 2005 року).

Слід зауважити, що значну роль у формуванні правових засад побудови інформаційного суспільства відіграла і Постанова Верховної Ради України (надалі – ВРУ) від 1 грудня 2005 року [17]. Саме цей документ поставав підґрунтям під час розробки Закону [1]. Важливо, що зазначеною Постановою ВРУ [17] зініціювалася розробка та прийняття багатьох нормативно-правових актів: 1) Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»; 2) Закону України «Про Національну програму інформатизації».

Концепція Національної програми інформатизації, затверджена відповідним Законом України [18], визначає: по-перше, сучасний стан інформатизації; по-друге, стратегічні цілі та основні принципи інформатизації; по-третє, очікувані наслідки її реалізації.

Для цього дослідження важливими постають положення Закону щодо впровадження державної політики інформатизації. Задля цього необхідне належне державне регулювання процесів інформатизації на основі поєднання принципів централізації і децентралізації [18]. Слід зазначити, що серед основних завдань, на вирішення яких спрямована Програма – завдання створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів державної влади та ОМС України [18].

Виконання Програми здійснюється за рахунок координації діяльності органів державної влади та ОМС України, підприємств, установ, організацій усіх форм власності і громадян у сфері інформатизації [18]. У свою чергу, формування інформаційно-аналітичної та програмно-технічної баз надасть можливість органам державної влади і ОМС України повно і оперативно аналізувати та оцінювати ситуацію в усіх сферах і галузях діяльності суспільства [18].

Під час проведення аналізу положень наступного Закону [19] автор переконалася, що правове регулювання відносин, які виникають у процесі формування та виконання Національної програми інформатизації (у тому числі ОМС України), дійсно регулюються цим Законом [19]. Свідченням правильності такого висновку постає визначена у Законі [19] структура Національної програми інформатизації, яка складається з: 1) Концепції Національної програми інформатизації; 2) сукупності державних програм з інформатизації; 3) галузевих програм та проектів інформатизації; 4) регіональних програм та проектів інформатизації; 5) програм та проектів інформатизації ОМС України [19].

У Законі [19] закріплено норми, які є необхідною умовою для подальшого конкретного регулювання відносин щодо доступу до публічної інформації, зокрема, громадян України, який мають забезпечувати і органи місцевого самоврядування. У 2011 році

було прийнято Закон України «Про доступ до публічної інформації» [20], згідно з положеннями якого зазначені органи є розпорядниками публічної інформації. Оскільки забезпечення доступу до інформації визначено ЮНЕСКО одним із складників механізму подолання цифрової нерівності [21], не викликає сумнівів, що ОМС України беруть активну участь у подоланні проблем під час розбудови інформаційного суспільства. У подальших дослідженнях ці проблеми автором буде опрацьовано, ґрунтуючись на напрацюваннях І.В. Арістової [22], присвячених методологічним засадам розбудови суспільства знань (це наступний етап розвитку інформаційного суспільства [21]).

Автор вважає за доцільне визначити та проаналізувати роль передусім тих підзаконних нормативно-правових актів, які є довгоочікуваними та певним чином доленосними для України. Варто підкреслити, що Розпорядженням Кабінету Міністрів України (надалі – КМУ) від 15 травня 2013 року [23] було схвалено Стратегію розвитку інформаційного суспільства. Аналіз зазначеного акту дозволив дійти висновку, що окремі положення співпадають із тими, що були закріплені у Законі [1], наприклад, щодо мети, базових принципів та стратегічних цілей на період до 2015 року (до речі, 2013-2015 роки – перший етап реалізації Стратегії). Водночас, з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року Стратегією закріплено як нові головні цілі, основні напрями реалізації Стратегії, так і механізми, які притаманні для другого етапу.

Загалом ОМС України мають брати активну участь у досягненні наступних головних цілей Стратегії: 1) підвищення якості та доступності адміністративних послуг для громадян і бізнесу, 2) розвиток електронної економіки, 3) поширення комп'ютерної та інформаційної грамотності серед населення і державних службовців, 4) забезпечення відкритості інформації про діяльність органів державної влади і органів місцевого самоврядування [23].

Що стосується ще однієї цілі – «розбудова електронного урядування та розвиток електронної демократії» (яка була визначена ще у Законі [1]), то вона не була досягнута вчасно. Позитивним моментом Стратегії [23] постає визначення механізму її реалізації, оскільки саме відсутність дієвого механізму виконання завдань розвитку інформаційного суспільства поставали одним із чинників гальмування, зокрема, і діяльності ОМС України. Важливо зазначити, що у Стратегії для оцінки досягнення кожної із стратегічних цілей передбачено систему показників та індикаторів [23], що дає можливість за їх допомогою оцінити і роль ОМС України, і керувати цим процесом.

Таким чином, встановлено наступне: 1) ОМС України постають необхідною умовою реалізації Стратегії [23]; їх роль та значення визначено в основних етапах, напрямках та механізмі реалізації Стратегії; 2) посилено значення участі ОМС України щодо надання адміністративних послуг населенню, задля чого розробляються проекти: «Електронний

регіон», «Електронне місто», «Електронне село»; 3) стимулюються заходи (зокрема, навчання) щодо впровадження електронного урядування та посилення ІКТ-компетентності державних службовців та посадових осіб ОМС України з цих питань.

Аналізуючи Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», ухвалену Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5 [24], варто зазначити, що за одним із критеріїв дорожньої карти Стратегії – «за вектором гордості» – розвиток інформаційного суспільства в Україні має відповідне нормативне закріплення. Водночас, Стратегія акцентує увагу на ролі ОМС України у реалізації реформ та програми розвитку держави в умовах розбудови інформаційного суспільства та з урахуванням процесів децентралізації в Україні.

Варто також приділити увагу Рекомендаціям парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України», затверджених відповідною Постановою ВРУ від 31 березня 2016 року № 1073-VIII [25]. Під час аналізу Постанови [25] з'ясовано роль та участь ОМС України у вирішенні проблем розвитку інформаційного простору та інформаційних технологій: 1) подолання «цифрового розриву»; 2) розроблення та інтеграції порталів відкритих даних ОМС України до єдиного державного веб-порталу відкритих даних; 3) інтеграції місцевих порталів послуг ОМС України до Єдиного державного порталу адміністративних послуг.

Усвідомлюючи значення ефективного впровадження електронного урядування в умовах розбудови інформаційного суспільства, а також його незадовільний стан, Кабінет Міністрів України своїм Розпорядженням від 20 вересня 2017 року № 649 ухвалив Концепцію розвитку електронного урядування в Україні [26]. Аналіз положень Концепції свідчить про наявність заходів, які мають бути реалізовані за трьома основними напрямками, у тому числі і ОМС України: по-перше, публічне управління; по-друге, управління розвитком е-урядування; по-третє, покращення умов надання публічних послуг.

Визначальним кроком для формування правового забезпечення розбудови інформаційного суспільства в Україні є ініціатива Уряду щодо необхідності прийняття Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [27]. Саме у Концепції закріплено головну мету – реалізація прискореного сценарію цифрового розвитку, як найбільш релевантного для України з точки зору викликів, потреб та можливостей.

Під час аналізу зазначеної Концепції [27] автор вважає за доцільне передусім висвітлити окремі питання стосовно принципів цифровізації та необхідності їх дотримання у діяльності усіх органів публічної влади, ОМС України. Варто підкреслити, що у Концепції [27] визначені принципи цифровізації та наголошено, що вільний доступ до інтернету у 2011 році визнано ООН фундаментальним правом людини – цифровим правом. Серед іншого, цифровізація повинна сприяти розвитку інформаційного

суспільства та засобів масової інформації (принцип 4). Саме тому, зміцненню інформаційного суспільства також сприяє створення насамперед українського контенту [27]. Важливими для розвитку цифрової економіки є м'які цифрові інфраструктури, інфраструктура державних та муніципальних послуг (електронне урядування (принцип 8). Цифрові навички та компетенції є запорукою повноцінного розвитку цифрової економіки. Тобто, саме цифрова грамотність повинна бути однією з головних компетенцій.

Важливими є положення про впровадження концепції цифрових робочих місць, яка підтримує децентралізовані та мобільні робочі середовища, передбачає вибір технологій для роботи. Вочевидь, це стосується і посадових осіб ОМС України [27]. У Концепції підкреслюється важливість впровадження концепції смарт-сіті («розумних» міст), яка набуває свого розвитку у зв'язку з процесами децентралізації в Україні [27]. Очевидно, що така Концепція вимагає від ОМС України нових ініціатив, модернізації інфраструктури міст, впровадження ефективного ресурсного менеджменту з використанням інтернету речей, «зелених технологій», «розумних мереж» та іншого. [27]. Отже, аналіз положень Концепції доводить зростаючу роль ОМС України у ліквідації цифрового розриву як негативного фактора у процесі розбудови інформаційного суспільства в Україні.

Можна вважати, що третій етап дослідження реалізований. Безумовно, не усі нормативно-правові акти, що є складниками системи правового забезпечення діяльності ОМС України, було визначено та проаналізовано. З одного боку, це пов'язано з обмеженим обсягом статті, з іншого – було ідентифіковано та досліджено основні, засадничі документи, що дозволило переконатися в існуванні правового підґрунтя для впорядкування діяльності органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, а також усвідомити існування недоліків та прогалин у цьому підґрунті.

Висновки. Автор вважає, що мету статті було досягнуто. Це підтверджується наступним: 1) запропоновано системну модель правового забезпечення діяльності ОМС України, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні, виходячи із системного світорозуміння. Встановлено, що зазначена система призначена реалізовувати спеціальну функцію своєї надсистеми – правового забезпечення діяльності всіх суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні; 2) визначено елементний склад (нормативно-правові акти) системи правового забезпечення. Використовуючи історично-правовий, порівняльно-правовий методи, проаналізовано базові нормативно-правові акти та з'ясовано місце й роль ОМС України у розбудові інформаційного суспільства в Україні, цілі, завдання, функції, принципи їх діяльності; 3) встановлено, що на сьогодні відсутні спеціальні нормативно-правові акти (передусім на рівні закону), які б регулювали діяльність

органів місцевого самоврядування, як суб'єктів розбудови інформаційного суспільства в Україні.

Першим кроком у цьому напрямі має бути систематизація чинного законодавства України (у формі інкорпорації), складниками якого постають нормативно-правові акти, в яких закріплено цілі, завдання, функції, принципи усіх суб'єктів, які є учасниками розбудови інформаційного суспільства. Слід зазначити, що окремі нормативно-правові акти, які проаналізовані у роботі, доцільно включити до переліку

інкорпорованих актів. Така пропозиція сприятиме активізації участі органів місцевого самоврядування у процесах розбудови інформаційного суспільства в Україні, оскільки буде існувати належне правове підґрунтя для їх діяльності.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на обґрунтування позиції, що органи місцевого самоврядування у нових умовах сьогодення постають, серед іншого, і суб'єктами інформаційного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 року. URL: <https://goa.gov.ua/go/0Pp05P> (дата звернення 25.07.2019).
2. Арістова І.В., Запара С.І. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти реалізації національної політики розвитку інформаційного суспільства в Україні: цілі, завдання, функції, повноваження, напрями удосконалення., Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017. Вип. 43. Т.2. С. 7–20.
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333. URL: <https://goa.gov.ua/go/62RBiS> (дата звернення 25.07.2019).
4. Карабін Т.О. Розподіл повноважень публічної адміністрації (доктринальний адміністративно-правовий аналіз): автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.07 / Запоріжжя. Запоріж. націон унів-т. 2016. 34 с.
5. Сандул Я.М. Виконавчі органи місцевих рад як суб'єкти адміністративного права: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Одеса. ОЮА МОН України. 2015. 22 с.
6. Бодак Н.В. Адміністративно-правові засади організації місцевої влади: сучасний стан та перспективи розвитку: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ужгород. ДВНЗ Ужгород. націон унів-т. 2017. 18 с.
7. Дубняк М.В. Правове регулювання інформаційної взаємодії у місцевому самоврядуванні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. правових наук України, НДІ інформатики і права. Київ, 2017. 20 с.
8. Ткаченко О.Ю. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері в умовах децентралізації в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Х. ХНУВС. 2018. 278 с.
9. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
10. Арістова І.В. Становлення науки «інформаційне право»: питання методології. Ч.І. Публічне право. 2016 р. № 2. С. 245–250.
11. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй від 08 вересня 2000 року: URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_621 (дата звернення: 25.07.2019).
12. Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» від 12.12.2003 року: URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_c57 (дата звернення: 25.07.2019).
13. План дій: Документ WSIS-03/GENEVA/D0C/5-R (Женева, 12 грудня 2003 г.): URL: <http://www.un.org/russian/conferen>. (дата звернення: 25.07.2019).
14. Тунисская программа для информационного общества: Тунис, 15 ноября 2005 г. URL: <http://www.un.org/russian/conferen/wsis/agenda.pdf> (дата звернення: 25.07.2019).
15. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0632-16> (дата звернення: 25.07.2019).
16. Арістова І.В., Курило В.І., Калугін О.Ю. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в аграрний сектор економіки України: організаційно-правовий аспект: монографія / За заг. ред. І.В.Арістової. К., Редакційно-видавничий центр НУБіП України, 2014, 193 с.
17. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: Постанова Верховної Ради України від 1 грудня 2005 року № 3175-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3175-15>.
18. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року: URL: <https://goa.gov.ua/go/fb1T4N> (дата звернення 25.07.2019).
19. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року: URL: <http://goa.gov.ua/go/8MM2Lq> (дата звернення 25.07.2019).
20. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року: URL: <https://goa.gov.ua/go/5luljl> (дата звернення 25.07.2019).
21. Арістова І.В. Організаційно-правові механізми ЮНЕСКО щодо розвитку інформаційного суспільства: орієнтир для України. Правова інформатика. 2009. № 1. С. 17–21.
22. Арістова І.В. Наука «інформаційне право» на новому етапі розвитку інформаційного суспільства. Правова інформатика. 2011. № 1. С. 3–11.
23. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження КМУ від 15 травня 2013 р. № 386-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення 25.07.2019).
24. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 року № 5: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5/2015> (дата звернення: 25.07.2019).
25. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»: Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 року № 1073-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-19> (дата звернення: 25.07.2019).
26. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 року № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/649-2017-%D1%80> (дата звернення: 25.07.2019).
27. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 25.07.2019).